

‘Viure com els ocells’ de Vinciane Despret i ‘L’enigmàtic tarannà dels ocells’ de Jennifer Ackerman obren noves mirades naturals

Els estils de vida dels ocells, i nosaltres

David Castillo
BARCELONA

Viure com els ocells (Arcàdia) de Vinciane Despret i *L'enigmàtic tarannà dels ocells* (Cossetània) de Jennifer Ackerman obren noves mirades sobre els ocells. Són dels assajos més singulars de la temporada i hauríem d'evitar deixar-los de banda perquè plantegen reflexions humanistes i tractats d'etologia, de comportament animal, amb què ens podem identificar, aprendre sobre ells i aprendre a ser millors.

La nord-americana Jennifer Ackerman subtitula *L'enigmàtic tarannà dels ocells* amb una expressió *Una nova mirada a la manera com els ocells parlen, treballen, juguen, crieu i pensen*. És revelador, però la seva investigació no s'ha limitat a la contemplació científica o a la biologia sinó que va més enllà i planteja, des de bon començament, unes premisses: “El tarannà dels ocells és molt més que un patró únic de circuits cerebrals. És vol i ou, i plomes i cant. És el plomatge púdic d'una acantiza muntanyenca i les extravagants plomes timoneres d'un monarca del paradís de l'Índia, el solo d'un ocell lira superb i els duets perfectament sincronitzats dels *Cantorchilus zeledoni*, una capbussada ràpida d'una àguila pescadora al mar, i l'observació pacient i immòbil de l'aigua fosca que fa un berrat pescaire camallarg. Clarament no hi ha un únic tarannà d'ocell, sinó més aviat una exhibició marejadora d'espècies amb diferents aparències i estils de vida. En cada aspecte, en plomatge, forma, cant, vol, nínxol i comportament, els ocells varien. És el que ens encanta d'ells. La diversitat fascina els biòlegs. També fascina els aficionats als

La divulgadora científica Jennifer Ackerman ■

ocells, i ens empeny a aplegar llistes d'espècimens observats, a viatjar a racons llunyans del globus per a veure una espècie rara o a enfilarnos al cotxe per a localitzar un ocell perdut en la migració que una tempesta ha arrossegat i a anar a piular i refilar pels boscos per a atraure aquella bosqueta esquerrana.” Ackerman se situa en l'opinió del biòleg E.O. Wilson, “quan has vist un ocell, no els has vist tots”. A partir d'aquí la vida i els costums apunta comportaments menys bucòlics

quan explica que hi ha un costat més tenebrós en les gralles, especialment si es gira mal temps. S'esbatussen i lluiten, i un grup es llança contra un altre. Els grups més nombrosos s'ajunten contra els més petits, volen cap a ells i els piquen brutalment, fan saltar ous dels nius i els nius dels arbres. Se sap que s'han dedicat a onades criminals violentes en què desbarataven els esforços niadors de nombrosos grups diferents. Es va observar un ocell agafant ous amb el bec d'un en un i

que els ocells són iconoclastes i trenquen normes. Destruïen les nostres suposicions: “Desafien les nostres categories ordenades i les nostres endregades teories unificadores que intenten explicar tota la varietat desconcertant sota un gran paraigua. Destruïen les nostres creences sobre la singularitat de la nostra espècie. Una vegada i una altra, els humans hem proclamat que som l'única espècie amb una capacitat particular –la fabricació d'eines, el raonament, la comunicació lingüística–, i hem descobert que els ocells comparteixen capacitats similars. Com més aprenem sobre el ventall dels seus comportaments extraordinaris, més ocells vencen els nostres esforços per encasellar-los en gàbies.

No menys interessant és *Viure com els ocells*, on l'antropòloga belga Vinciane Despret incideix també en els aspectes territorials i l'agressivitat, així com les normes de convivència. Construeix les seves tesis des d'un punt de vista més teòric, citant

nombrosos erudits de diferents disciplines. De manera comparativa, al seu assaig indica: “En els meus treballs filosòfics i d'escriptura, sovint miro de tornar a descriure els éssers vius fent visible la seva riquesa, a través de la densitat de la seva història evolutiva, els seus estils significatius de vida, els seus teixits, les seves llibertats combinatòries. Es tracta d'enriquir els éssers vius amb el xiuxiueig de la seva evolució inacabable, que sedimenta en ells una historicitat infinita, plural i disponible avui per inventar-se la seva vida.” ■

Sembla una mallerenga de grans bigotis que cria en canyissars i balcars.

llençant-los a terra. Potser el més inquietant és que les gralles fan coses en la lluita que pocs animals a banda dels humans i de les formigues duen a terme: segresten per la força i esclavitzen les cries d'altres grups. Ackerman explica

Crítica teatre

Jordi Bordes

Sol radiant

Descripció d'un paisatge

Autoria: J.M. Benet i Jornet
Direcció: Toni Casares
Intèrprets: Enka Alonso, Ona Borràs, Màrcia Cisteró, Francesc Ferrer, Pep Ferrer, Carles Martínez, Oscar Rabadan i Fina Rius
Dimecres, 20 d'octubre (fins al 31) a la Sala Beckett

Benet i Jornet va escriure el 1979 una faula àrab que perfilava les ombres de la Transició amb claredat. El cel lluent d'aquesta capital inventada ensenya els punts foscos dels canvis polítics. Aquella aparent Transició espanyola modèlica avui es pot veure que no ho és tant. I, per això, Toni Casares ha rescatat el text, tot i que no en fa visible el paral·lelisme. És sa, això sí, rellegir repertori propi.

Sembla evident que el distanciament de Benet i Jornet és similar al que proposava Brecht per poder denunciar el que patia la seva turmentada Europa. Benet i Jornet té l'encert d'allunyar-se de l'adoctrinament de Brecht i furga en la por i la covardia del ciutadà i també en la capacitat de variar d'ideologia per mantenir-se en el poder.

La trama parla del retorn de dues germanes (filles d'un antic opositor que va ser executat per esbirros de l'emir que encara governa). Tornen de l'exili deu anys després i descobreixen, sorprenentment, que el barri està quasi com sempre (quan el van abandonar enmig de bombes i incendis).

El paper dels intèrprets és notable. Destaca Carles Martínez, que, com a bon encantador de serps, alterna la funció de criat de l'emir i narrador empàtic i cínic de la història. Màrcia Cisteró actua fredament.

Sovint els titulars obvien la realitat íntima, per la qual es va decantar Benet i Jornet: l'autor dedica la darrera rèplica a l'arquitecte covard. Coincideix Pau Miró, mig segle després, en el quadre inspirat en la vaga dels tramvies a *Victòria*, al TNC. El sol ensenya, impàvid, les vergonyes humanes. ■